UPRAVLJANJE ZAHTJEVIMA

Programsko inženjerstvo

Zimski semestar 2025/26

Što je inženjerstvo zahtjeva?

Inženjerstvo zahtjeva (engl. *Requirements Engineering*)

Proces definiranja, dokumentiranja i održavanja zahtjeva za softverski sustav

Tri ključne aktivnosti:

Prikupljanje i analiza zahtjeva

Specificiranje zahtjeva u dokumentu

Validacija i verifikacija zahtjeva

Real-world primjer: Kada je Instagram razvijao Stories funkciju, morali su prvo razumjeti što korisnici žele - kako Snapchat funkcionalnost prilagoditi Instagram ekosustavu?

https://www.youtube.com/watch?v=xopxod2F8so

Zašto su zahtjevi KRITIČNO važni?

Primjeri propalih projekata zbog loših zahtjeva:

Snapchat redesign (2018)

Korisnici nisu bili uključeni - izgubili 3M korisnika u kvartalu (*https://www.youtube.com/watch?v=ShkJ8cWN-sw*)

Kylie Jenner tweet uzrokovao pad od 1.3 milijarde dolara

(*https://www.youtube.com/watch?v=-5xHHnks7IU*)

Cyberpunk 2077 launch (2020)

Obećane funkcionalnosti nisu isporučene

Katastrofalne performanse - povučen iz PlayStation Store-a

(*https://www.youtube.com/watch?v=R3R6NFCxb3k* i *https://www.youtube.com/watch?v=qLd2nw0mlpI*)

Primjer uspješnog projekta: ***Spotify Wrapped*** *- razumjeli što korisnici vole dijeliti, postao viralni godišnji event (https://www.youtube.com/watch?v=hpwv5tiQGKk)*

Vrste zahtjeva - Osnove

- Prema sadržaju
  - Funkcijski (*functional requirements*)
  - Nefunkcijski (*non-functional requirements*)
- Prema razini detalja
  - Korisnički (*user requirements*)
    - Na razini s manje detalja (posebno tehničkih)
  - Sistemski (*system requirements*)
    - Na razini s više detalja
- I kombinacije gore navedenih

Vrste zahtjeva – mjerljive veličine nefunkcijskih zahtjeva

Brzina (speed)	Procesiranje u transakcija/sekuda Vrijeme odgovora Vrijeme osvježavanja (ekrana ili podataka)
Veličina (size)	Mbyte, GByte, TByte
Jednostavnost korištenja (ease of use)	Vrijeme edukacije
Pouzdanost (reliability)	Srednje vrijeme do kvara Vjerojatnost neraspoloživosti,nedostupnosti (unavailability) Učestalost pogrešaka
Otpornost na pogreške (robustness)	Vrijeme restartanja nakon pogreške Postotak događaja koji uzrokuju grešku
Prenostivost (portability)	Broj (popis) odredišnih platformi

Vrste zahtjeva – nefunkcijski zahtjevi

- **Nefunkcijski zahtjevi klasificiraju se na:**
  - **Zahtjeve proizvoda**
    - Osiguravaju doprinos u korištenju sustava temeljem neke mjerljive veličine (brzine i sl.)
  - **Zahtjeve organizacije**
    - Osiguravaju doprinos u korištenju sustava koji je usklađen sa odredbama (policies) organizacije
  - **Vanjske zahtjeve**
    - Ostali zahtjevi koji dolaze od nekih vanjskih izvora
    - Npr. pravih regulativa (privatnost čuvanja zdravstvenih podataka, računi firme, FINA)

Nefunkcijski zahtjevi – TikTok primjer

Funkcijski zahtjevi za TikTok aplikaciju:

Autentikacija korisnika i profili: omogućavanje registriranje i prijavu te održavanje profila

Video *feed*: omogućavanje neprestane reprodukcije videa

Kreiranje i *editing* videa: kreiranje i editiranje videa unutar aplikacije

Socijalna interakcija: engagement sa sadržajem ostalih korisnika

Pretraga i istraživanje: opcije pretrage specifičnog sadržaja prema zadanim kriterijima

Notifikacije: omogućavanje *real-time push* notifikacija

Live streaming: podrška *live video broadcasting*

Nefunkcijski zahtjevi - Uber primjer

Nefunkcijski zahtjevi za Uber aplikaciju:

Performanse: Vrijeme odgovora < 2 sek (95% API poziva)
Dostupnost: Uptime 99.9% - max 8.76h downtime/godišnje
Skalabilnost: Podrška za 10M+ istovremenih korisnika
Sigurnost: End-to-end enkripcija svih transakcija
Upotrebljivost: Narudžba vožnje u maksimalno 3 klika

***Uber Black Friday 2023**: Nula downtime uz 300% povećanje prometa!*

Korisnički vs Sistemski zahtjevi

Primjer: Revolut instant plaćanja

KORISNIČKI ZAHTJEV:
Želim poslati novac prijatelju i da on to primi u 5 sekundi

SISTEMSKI ZAHTJEVI:
Validacija računa u 200ms
SEPA Instant protokol
256-bit AES enkripcija
Push notifikacija u 1 sekundi
Backup sustav preuzima u < 30 sekundi

Svojstva DOBRIH zahtjeva

Dobar zahtjev mora biti:

JASAN - bez dvosmislenosti
Loše: "Sustav mora biti brz" | Dobro: "API < 200ms (95%)"

MJERLJIV - kvantificiran
Loše: "Puno korisnika" | Dobro: "100,000 istovremeno"

IZVEDIV - tehnički moguć
Loše: "AI koja čita misli" | Dobro: "Preporuke iz povijesti"

PRIORITIZIRAN (MoSCoW) i TESTABILAN

Loši primjeri zahtjeva - Što NE raditi

Primjeri LOŠIH zahtjeva:

Nedovoljno precizan: "Sustav mora biti koristan korisnicima"
Proturječan: "Jednostavno" + "Sve funkcije kao Excel"
Tehnički nemoguć: "Baterija traje 30 dana uz stalno korištenje"
Nejasan: "Korisnici mogu pretraživati po klinikama"

Jedan nejasan zahtjev može stajati tjedne dodatnog rada!

Formati zapisivanja - User Stories

USER STORIES - Agile pristup

Format: Kao [korisnik], želim [akciju], da bih [benefit]

Primjeri iz Discorda:

Kao Discord korisnik, želim kreirati privatne kanale, da bih razgovarao samo s odabranim prijateljima

Kao admin servera, želim postaviti automatske odgovore bota, da bih smanjio repetitivne zadatke

Acceptance Criteria: Max 50 ljudi, vidljiv samo njima, prava se mogu mijenjati

Dokumentiranje zahtjeva - alati

Alati za upravljanje životnim ciklusom aplikacije (ALM) i agilno planiranje

- *Jira i Confluence (Atlassian)*
- *Azure DevOps (Microsoft)*

Specijalizirani alati za upravljanje zahtjevima (RM Tools)

- *ReqView*
- *Jama Connect*
- *CodeBeamer*

Alati za kolaboraciju i prototipiranje

- *Figma i Sketch*
- *Miro i Mural*
- *Google Docs i SharePoint*

Prikupljanje zahtjeva - Intervjui

- **Sastanci i intervjuiranje**
  - Vrste intervjua obzirom na sadržaj
    - Zatvoreni
      - Sadrži unaprijed definiranu listu pitanja
    - Otvoreni
      - Obuhvaća probleme koji nisu unaprijed isplanirani za sastanak
    - Najčešće su kombinacija
      - Obuhvaća i jedno i drugo

Etnografija - Promatranje u akciji

ETNOGRAFIJA - Promatranje u prirodnom okruženju

Prednosti:
Vidiš kako ljudi STVARNO rade (ne kako kažu)
Otkriješ nesvjesne navike i workaroundove

Nedostaci: Vremenski zahtjevno, skupo

Amazon Go case study:
Proveli mjesece promatrajući kupce → otkrili: ljudi mrze čekati → Just Walk Out tehnologija → revolucija u retail industriji!

Scenariji i Use Case dijagrami

SCENARIJI - WhatsApp slanje poruke

Glavni tijek (Happy Path):

Otvara app → Odabere kontakt → Upiše poruku → Pošalji → Server → Notifikacija → Delivered ✓✓

Alternativni tijekovi (What if):

Nema interneta? → Queue

Primatelj blokirao? → Error

Server down? → Retry

Poruka prevelika? → Kompresija

Prototipiranje - Brzo učenje

PROTOTIPIRANJE - Show, don't tell

Vrste:
Low-fidelity (Wireframes) - Figma, Sketch - brzo i jeftino
High-fidelity (Klikabilni) - izgleda kao pravi produkt
MVP - funkcionalni produkt s minimalnim featuresima

Real-world primjeri:
Twitter započeo kao SMS prototip unutar tvrtke
Dropbox validirao zahtjeve s YouTube videom prije koda!

Validacija i verifikacija zahtjeva

PROVJERA ZAHTJEVA

Validacija - Gradimo PRAVI produkt? (pregled sa stakeholderima)

Verifikacija - Gradimo produkt PRAVILNO? (testiranje i QA)

Cijena greške:

U fazi zahtjeva: 1 EUR | Implementacija: 10 EUR | Nakon releasea: 100+ EUR

NASA izgubila Mars Climate Orbiter (327M USD) zbog greške u zahtjevima!

Upravljanje promjenama zahtjeva

PROMJENA ZAHTJEVA - Neizbježna realnost

Zašto se mijenjaju:

Tržište (konkurencija), tehnologija (nove mogućnosti), regulativa (GDPR, AI Act), korisnici nauče više

Proces: Change Request → Impact Analysis → Approval → Implementacija → Verifikacija

Instagram primjer: Dodavanje Reels-a kao odgovor na TikTok - morali promijeniti arhitekturu cijele aplikacije. Sada je Reels #1 feature!

Prioritizacija - MoSCoW metoda

- **MoSCoW PRIORITIZACIJA**

- **MUST have - Kritično (npr. Login)**
- **SHOULD have – Važno, ali ne blokira (npr. Reset password)**
- **COULD have - Lijepo za imati (npr. Dark mode)**
- **WON'T have - Ne sada (npr. AI features v2.0)**

- *Spotify: MUST-Play music | SHOULD-Offline | COULD-Lyrics | WON'T-Video podcasts*

- *Steve Jobs: "Innovation is saying no to 1,000 things"*

Alati za upravljanje zahtjevima

Zahtjevi u Agile vs Waterfall metodologijama

DVA PRISTUPA - DVA SVIJETA

WATERFALL: Svi zahtjevi unaprijed, detaljni SRS, promjene skupne (Banking, avioni)

AGILE: Zahtjevi evoluiraju, user stories, kontinuirane promjene (Web/mobile apps)

HYBRID: Core zahtjevi fiksirani + implementacija iterativna (Najčešći u praksi)

Trend: 71% tvrtki koristi Agile (2024 State of Agile Report)

Stvarni primjeri iz industrije

SUCCESS STORIES:
Spotify Discover Weekly - 40+ iteracija, 40M korisnika tjedno
Netflix Personalization - 80% *contenta* otkrije se kroz preporuke

FAILURE STORIES:
Healthcare.gov (2013) - loši zahtjevi, 55 contractora, 2.1B USD fijasko
Boeing 737 MAX – nekompletani zahtjevi za MCAS, 346 života izgubljeno

LEKCIJA: Zahtjevi spašavaju ili uništavaju živote!

Best Practices - Sažetak

TOP 10 PRAVILA:

1. Uključi sve stakeholdere rano
2. Dokumentiraj SVE (ako nije zapisano, ne postoji)
3. Budi precizan i mjerljiv
4. Prioritiziraj nemilosrdno (MoSCoW)
5. Validiraj s prototipovima
6. Očekuj promjene
7. Verzioniraj dokumentaciju
8. Testiraj zahtjeve (*acceptance criteria*)
9. Koristi industrijske alate (Jira)
10. Komuniciraj, komuniciraj, komuniciraj!

Gdje naučiti više?

RESURSI ZA DALJNJE UČENJE:

Knjige:
Software Requirements - Karl Wiegers (Biblija RE)
User Stories Applied - Mike Cohn (Agile)

Online: Coursera, Udemy, Pluralsight
Certifikati: IREB, PMI-PBA, CSPO

Praksa: Open source projekti, freelance, vlastiti side projects

Najbolji način učenja: raditi na pravim projektima!

Pitanja za razmišljanje

TEME ZA DISKUSIJU

Zašto većina projekata propada zbog loših zahtjeva, a ne tehnologije?

Kako balansirati između što korisnik kaže i što stvarno treba?

Je li bolje imati previše ili premalo dokumentiranih zahtjeva?

Koja je uloga AI-a u budućnosti requirements engineeringa?

Zaključak - Key Takeaways

ŠTO SMO NAUČILI:

Zahtjevi su OSNOVA uspješnog projekta
Loši zahtjevi koštaju milijune i uništavaju reputacije
Funkcijski vs Nefunkcijski - različite ali oboje kritične
Korisnik nije uvijek u pravu - treba razumjeti pravu potrebu
Dokumentacija mora biti živa i evolvirati
Alati (Jira) su standard industrije
Validacija rano štedi novac kasnije
Agile pristup dominira u tech industriji

Requirements engineering razlikuje dobre od izvrsnih inženjera!

Hvala na pažnji!